

Проф. др Мирко Живковић

О ПОТРЕБИ ПРИСТУПАЊА НАШЕ ЗЕМЉЕ
ПОЈЕДИНИМ ХАШКИМ КОНВЕНЦИЈАМА ИЗ
ОБЛАСТИ МЕЂУНАРОДНОГ ПРИВАТНОГ
ПРАВА

UDK 341.24:341.9(497.1)

Рецензент: Проф. др Милорад Рочкомановић

Сажетак

Наша земља је тренутно чланица седам Хашких конвенција из области међународног приватног права од 35 тзв. нових конвенција (донетих после 1951. године). Последња конвенција којој је приступила 1991. године била је Конвенција о грађанскоправним аспектима међународног одвођења деце од 1980. године. Аутор сматра да је потребно организовати стручну расправу на којој би била размотрена потреба приступања наше земље и

појединим другим Хашким конвенцијама. У том циљу чини и предлог да та потреба буде најпре размотрена у погледу следеће три конвенције: Конвенције о достављању судских вансудских аката у грађанској и трговачкој материји (1965), Конвенције о добијању доказа у иностранству у грађанској и трговачкој материји (1971) и Конвенцији о заштити деце и сарадњи у области међународног усвојења (1993).

Кључне речи: Хашка конференција за међународно приватно право, Хашке конвенције, међународно приватно право, приступање, СЦГ.

Проф. Др Мирко Живковић¹

О ПОТРЕБИ ПРИСТУПАЊА НАШЕ ЗЕМЉЕ ПОЈЕДИНИМ ХАШКИМ КОНВЕНЦИЈАМА ИЗ ОБЛАСТИ МЕЂУНАРОДНОГ ПРИВАТНОГ ПРАВА

1. Улазећи у сајт Хашке конференције за међународно приватно право (www.hcch.net) и листајући његове странице, правник који познаје ову област права често ће себи поставити исто питање - зашто се овлашћени представници наше државе са недовољно пажње односе према могућностима које пружа чланство у тој престижној међународној организацији, која се без претеривања може назвати светским центром међународног приватног права? Наиме, и после само десетак минута проведених на сајту Конференције лако је уочити неколико чињеница које о томе јасно говоре:

а. најпре, да је наша држава чланица (само) седам Хашких конвенција из области међународног приватног права од 35 тзв. нових конвенција (донетих после 1951. године);

б. затим, да је последњи пут приступила некој новој конвенцији још давне 1991. године када је ратификовала Конвенцију о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце од 1980. године,² и

в. најзад, да на страницама сајта појединих конвенција чија је чланица наша земља, као централни орган задужен за примену конвенцијских решења

---

¹ Ванредни професор Правног факултета у Нишу.

² Док су поједине новостворене државе у Европи, које су само неколико година чланице Хашке конференције за међународно приватно право, већ приступиле већем броју конвенција него што је то учинила наша држава у много дужем периоду (на пример, Литванија која је постала чланица Хашке конференције октобра 2001. године, а чланица је 12 Хашких конвенција!). Поред тога, индикативан је пример и Републике Словеније која је након распада СФР Југославије и стицања самосталности прихватила још 4 Хашке конвенције поред оних које су биле на снази у СФР Југославији.

фигурира и данас савезно Министарство правде, иако је оно престало да постоји још априла 2003. године након доношења Уставне повеље.

Према томе, након разгледања страница сајта и закључка да податке о променама извршеним у нашем праву треба што пре доставити депозитару како би се извршило неопходно ажурирање, остаје основно питање – да ли наша земља треба да приступи још неким Хашким конвенцијама из области међународног приватног права?

2. Најважнији подаци који се односе на чланство наше земље у Хашкој конференцији за међународно приватно право могли би се резимирати на следећи начин:

а) ранија држава, ФНР Југославија (касније СФР Југославија) постала је чланица ове међународне организације 9. октобра 1958. године и активно је учествовала у њеном раду до почетка деведесетих година, односно до распада СФР Југославије;

б) у том периоду, ратификовала је седам нових Хашких конвенција³:

- Конвенцију о грађанском судском поступку (1954);⁴

- Конвенцију о сукобима закона у погледу облика тестаментарних одредаба (1961);⁵

- Конвенцију о укидању потребе легализације страних јавних исправа (1961);⁶

- Конвенцију о закону који се примењује на друмске саобраћајне незгоде (1971);⁷

- Конвенцију о закону који се примењује у случају одговорности произвођача за своје производе (1973);⁸

- Конвенцију о олакшању међународног приступа судовима (1980),⁹ и

---

³ Краљевина Југославија ратификовала је 1930. године (тзв. стару) Конвенцију о грађанском судском поступку из 1905. године. Данас је ова конвенција од мале практичне важности и када је реч о нашој земљи, на снази је само у односу на Исланд и ДР Вијетнам.

⁴ У односу на Југославију, конвенција је на снази од 1962. године.

⁵ У односу на Југославију, конвенција је на снази од 1964. године.

⁶ У односу на Југославију, Конвенција је на снази од 1965. године.

⁷ У односу на Југославију, конвенција је на снази од 1975. године.

⁸ У односу на Југославију, конвенција је на снази од 1977. године.

⁹ У односу на Југославију, конвенција је на снази од 1988. године.

- Конвенцију о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце (1980).¹⁰

в) У периоду трајања санкција УН и ЕУ (1992.-2000.), Хашка конференција за међународно приватно право нашу земљу није сматрала државом чланицом Конференције, нити чланицом Хашких конвенција које су биле на снази у ранијој СФРЈ. Насупрот томе, домаћи судови су примењивали поједине од ових конвенција, док је став трећих држава био различит.¹¹ Након политичких промена извршених у Србији 5. октобра 2000. године и напуштања тезе о континуитету између СФР Југославије и СР Југославије, наши надлежни органи поднели су тзв. нотификацију о сукцесији и наша земља је примљена у чланство Конференције под условима предвиђеним у ставу 1. члана 2. Статута Конференције.¹²

г) Од 26. априла 2001. наша земља је званично постала чланица Хашке конференције за међународно приватно право,¹³ а конвенције које су важиле у ранијој СФРЈ остале су да важе у СР Југославији (данас - Државној заједници Србија и Црна Гора), с обзиром да су све биле наведене у нотификацији о сукцесији. Као и у случају осталих република раније СФР Југославије, сада самосталних држава, својство државе сукцесора признато је са датумом са којим је претходна Југославија постала чланица сваке од наведених конвенција.

3. Листање страница сајта Хашке конференције открива нам следеће податке у погледу броја држава чланица Конференције и конвенција које су ратификовале поједине државе. Тренутно,¹⁴ 64 државе из свих делова света су чланице Конференције, а укупан број тзв. нових конвенција износи 35. Хашким конвенцијама могу приступити и тзв. друге државе, односно државе које нису чланице Хашке конференције, те отуда податак да поједине

¹⁰ У односу на Југославију, конвенција је снази од 1991. године.

¹¹ Види М. Живковић, Важење Хашких конвенција из области међународног приватног права у правном систему СР Југославије након престанка СФР Југославије, Југословенска криза – поуке за међународно право, Ниш, 2001., стр.253 и след.

¹² Види М. Станивуковић, М.Живковић, Међународно приватно право, Општи део, Београд, 2004, стр. 82-86.

¹³ Само решење је било помало неуобичајено: 1. јуна 2001. године констатовано је да је СР Југославија тога дана постала чланица Хашке конференције, али са ретроактивним дејством од 26. априла 2001. године.

¹⁴ На дан 3.12.2004. године, уз напомену да се број држава чланица стално повећава.

конвенције имају и преко 80 држава уговорница, док статус чланице Хашке конференције имају 64 државе са свих континената. Од европских држава, највећи број конвенција на снази је у Холандији - 22. Иза ње следе Француска и Луксембург са 18 конвенција, затим, Швајцарска и Португалија са 16, Шпанија са 15, Италија са 14, Финска, Чешка и Словачка са 13, Немачка, Норвешка, Шведска, Турска, Пољска и Литванија са 12, Словенија и Естонија са 11, Кипар, Данска и Летонија са 10, Велика Британија и Аустрија са 9, Белгија и Белорусија са 8, Румунија, Хрватска, Македонија и СЦГ са 7, Бугарска, Мађарска, Грчка и Босна и Херцеговина са 6, Монако са 5, Русија и Ирска са 4, Исланд са 3 и на крају, Албанија и Грузија са 2 конвенције. Већина држава из горњег дела ове листе потписала је и поједине друге конвенције, тако да ће након приступања број Хашких конвенција које су на снази у њиховим правним системима бити још и већи. Што се ваневропских држава тиче, ситуација је унеколико другачија: највећи број конвенција на снази је у Аустралији – 10, а затим следе Израел са 7 конвенција, Аргентина и Јапан са 6, Јужна Африка, Венецуела, Мексико и НР Кина¹⁵ са 5, Канада, САД и Шри Ланка са 4, Египат, Нови Зеланд, Панама и Суринам са 3, Уругвај, Перу, Мароко, Чиле и Бразил са 2 и Јужна Кореја са 1 конвенцијом. Јордан и Малезија су чланови Хашке конференције, али до сада нису приступили ниједној конвенцији.¹⁶

4. С друге стране, преглед ситуације у погледу броја држава чланица појединих Хашких конвенција открива следеће податке: највећи број чланица има Конвенција о укидању потребе легализације страних јавних исправа од 1961. године коју је прихватило 87 држава, затим следи Конвенција о грађанско-правним аспектима међународне отмице деце од 1980. године са 75 држава чланица, затим, Конвенција о заштити деце и сарадњи у области међународног усвојења од 1993. године са 64 држава чланица, након тога, Конвенција о достављању судских и вансудских аката у грађанској и трговачкој материји од 1965. године са 51 државом чланицом, затим следе Конвенција о грађанском судском поступку од 1954. године са 44 државе чланице, Конвенција о добијању доказа у иностранству у грађанској и трговачкој материји од 1970. године са 42 државе чланице и Конвенција о сукобу закона у погледу форме тестаменталних одредаба од 1961. са 37 држава чланица. Након тога, следе са мањим бројем држава чланица - Конвенција о олакшању међународног

¹⁵ Рачунајући и конвенције које важе за области Макао и Хонг Конг које су крајем прошлог века припојене НР Кини након дугогодишње португалске, односно британске управе.

¹⁶ За наведене податке Види www.hcch.net

приступа судовима од 1980. године са 22, Конвенција о признању и извршењу одлука у материји издржавања од 1973. са 21 државом и Конвенција о признању и извршењу одлука у материји издржавања деце од 1956 са 20 држава чланица. Нешто мањи број имају још Конвенција о признању развода и раставе од стола и постеље од 1970. са 18 држава чланица, колико има и Конвенција о закону који се примењује на друмске саобраћајне незгоде од 1971. године. Конвенција о меродавном праву за обавезу издржавања према деци од 1956. има 14 држава чланица, колико имају и Конвенција о меродавном праву за обавезу издржавања од 1973. године и Конвенција о надлежној власти и меродавном праву у материји заштите малолетника од 1961. године. По 10 држава чланица имају Конвенција о закону који се примењује у случају одговорности произвођача за своје производе од 1973. године и Конвенција о судској надлежности, меродавном праву и признању и извршењу одлука у области родитељске одговорности и заштите деце од 1996. године, док Конвенција о продаји телесних покретних ствари од 1958. године и Конвенција о трасту и његовом признању од 1985. године имају по 8 држава чланица. Мали број држава чланица – по 4 - имају Конвенција о признању и извршењу страних одлука у грађанској и трговачкој материји од 1971. године (и Протокол уз њу), Конвенција о меродавном праву за уговоре о међународној продаји робе од 1986. године и Конвенција о меродавном праву за уговоре о посредовању и заступању од 1978. године, док по 3 чланице имају Конвенција о признавању правне личности страних друштава, удружења и фондација од 1956. године, Конвенција о међународној администрацији наследством од 1978. године, Конвенција о меродавном праву за брачноимовинске режиме од 1978. године и Конвенција о закључењу и признању пуноважности брака од 1978. године. Најзад, неколико Хашких конвенција имају само по две, односно једну државу уговорницу, а неколико њих, на жалост, остало је без иједне државе уговорнице. Тако, 2 државе уговорнице има Конвенција о регулисању сукоба између националног закона и закона домицила од 1955. године, 1 државу уговорницу имају Конвенција о меродавном праву за пренос својине у случају међународне продаје телесних покретних ствари од 1958. године, Конвенција о меродавном праву за наслеђивање од 1989. године и Конвенција о међународној заштити одраслих лица од 2000. године, док су без иједне државе уговорнице остале Конвенција о надлежности уговорног суда у случају међународне продаје телесних покретних ствари од 1958. године и Конвенција о споразумима о избору суда од 1965. године. Последња Конвенција о меродавном праву за поједина права на хартијама задржаним код посредника од 2004. године још увек није отворена за потписивање државама.

5. Што се наше земље тиче, ови подаци показују:

- да у поређењу са другим европским државама, наша земља спада у круг држава са релативно малим бројем прихваћених Хашких конвенција;
- да у поређењу са државама са других континената, бројка од 7 конвенција чија је чланица наша земља изгледа сасвим пристојно;
- да је наша земља чланица двеју конвенција које су најшире прихваћене од свих Хашких конвенција (Конвенција о укидању потребе легализације страних јавних исправа од 1961. године - 87 држава чланица и Конвенције о грађанскоправним аспектима међународног одвођења деце од 1980. године - 75 држава чланица).
- да је редослед у погледу прихваћености осталих конвенција које су на снази у нашој земљи следећи: Конвенција о грађанском судском поступку од 1954. године има 44 државе чланице, Конвенција о сукобу закона у погледу форме тестаментарних одредаба од 1961. године има 37 држава уговорница, Конвенција о олакшању међународног приступа судовима од 1980. године 22 државе чланице, Конвенција о закону који се примењује на друмске саобраћајне незгоде 18 држава уговорница и најзад, Конвенција о одговорности произвођача за своје производе има 10 држава чланица. Посматрано из тог угла, може се рећи да је ситуација добра, јер је наша земља чланица конвенција које су широко прихваћене и које се примењују у пракси. Другим речима, наши овлашћени представници који су одлучивали о ратификацији, односно приступању појединим конвенцијама добро су предвидели њихову будућу прихваћеност. У прилог томе, на пример, говори и податак да је наша земља једна од три државе, поред Француске и Велике Британије, које су прве (24.1. 1965. године) ратификовале Хашку конвенцију о укидању потребе легализације од 1961. године која је на тај начин ступила на снагу, а која данас, како смо рекли, има највећи број (87) држава чланица; исто је било у случају Конвенције о сукобима закона у погледу форме тестаментарних одредаба од 1961. године која је ступила на снагу првим ратификацијама наше земље, Аустрије и Велике Британије 5.1.1964. године; такође, када смо приступили Конвенцији о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце 1. децембра 1991. године, она је имала тек двадесетак држава чланица, да би се данас са 75 држава чланица попела на друго место листе најприхваћенијих конвенција. Остале конвенције којима је приступила наша земља такође имају респектабилан број држава чланица, укључујући и ону са најмањим бројем (10) колико их има Конвенција о одговорности произвођача за своје производе од 1973. године.

6. На основу овог прегледа, међутим, уочава се и да наша земља није приступила појединим конвенцијама које се издвајају по релативно широком кругу држава чланица. Питање је, свакако, због чега то није учињено и да ли се уопште размишљало о тој могућности. Колико је нама познато, наши овлашћени представници се до сада¹⁷ нису озбиљно бавили анализом тог питања, нити је, с друге стране, икада била организована стручна расправа о томе да ли треба приступити појединим Хашким конвенцијама. Исто тако, никада није била организована ни расправа о томе како у пракси функционишу Хашке конвенције које су на снази у нашој земљи (на пример, да ли се у пракси јављају посебни проблеми у примени одређене конвенције, да ли је евентуално потребно повући неку од раније стављених резерви или пак ставити нову, како судови примењују ове конвенције, да ли постоји проблем у примени са неком од држава уговорница и сл.). По нашем мишљењу, неопходно је у најближој будућности организовати стручну расправу на којој би се разговарало о свим овим питањима.

7. Сматрамо, такође, да наша земља треба да приступи још некој од пострјећих Хашких конвенција. На тај начин, у областима регулисаним конвенцијама наше међународно приватно право би било хармонизовано са међународним приватним правом држава уговорница - по правилу, најзначајних држава света и држава са којима имамо најразвијенији међународно приватноправни саобраћај (државе чланица Европске Уније, САД, Русија, НР Кина, Канада, Аустралија, Нови Зеланд, Швајцарска, Јужна Африка, Кипар, државе настале распадом СФР Југославије, суседне државе и др). Из угла праксе, то би значило боље разумевање и сарадњу наших судова и других органа примене права са страним, утолико што би они међусобно примењивали иста, конвенцијска решења.

8. Без намере да предлог сматрамо коначним, већ само у настојању да питање отворимо и побољшамо, на овом месту би смо указали на три Хашке конвенције којима би наша земља могла приступити.¹⁸ Наиме, из изложеног прегледа се уочава да наша земља није приступила трима конвенцијама које се по броју држава уговорницама налазе на трећем, четвртном и шестом месту

¹⁷ Барем у последњих четврт века

¹⁸ Чинећи тако само неформалан предлог. Иначе, сматрамо, да је неопходно, за сваки предлог о приступању конкретної конвенцији, формирати стручни тим који би детаљно анализирао конвенцијска решења и њихову досадашњу практичну примену и тек након тога, изнео мишљење о целисходности приступања наше земље односној конвенцији.

– другим речима, да није приступила Конвенцији о заштити деце и сарадњи у области међународног усвојења од 1993. године у чијем се чланству налазе 64 државе, затим, Конвенцији о достављању судских и вансудских аката у грађанској и трговачкој материји од 1965. године која окупља 51 државу чланицу и најзад, Конвенцији о добијању доказа у иностранству у грађанској и трговачкој материји од 1970. године, чије су чланице 42 државе. Та околност побуђује пажњу и свакако имплицира питање због чега им наша држава није приступила. Што се прве конвенције тиче, разлог њеног неприхватања могао би се потражити у околности да је она донета 1993. године када нашој земљи није било признато својство државе чланице Хашке конференције за међународно приватно право, тако да наши представници нису ни учествовали у раду на изради и усвајању ове конвенције.¹⁹ Ипак, после априла 2000. године и повратка наше земље у чланство Хашке конференције било је доста времена да се размотри потреба за приступањем овој конвенцији, што на жалост није учињено од стране наших овлашћених органа. Када је реч другим двема конвенцијама из домена правне помоћи (које се тичу достављања и прибављања доказа у иностранству), околност да их наша земља није ратификовала, односно да им није приступила, сигурно не почива на истим разлозима. Ове конвенције донете су пре више деценија и наши овлашћени органи имали су сасвим довољно времена да процене њихову вредност и донесу одлуку о томе да ли наша држава треба да им приступи. На жалост, то није учињено ни у време њиховог њиховог доношења (иако су наши представници учествовали раду тих сесија Хашке конференције), односно ступања на снагу, нити касније, до распада СФРЈ, нити, најзад, у периоду од стицања чланства наше државе априла 2001. године до данас.²⁰ Једноставно, стиче се утисак да се у почетку радило о процени да овим конвенцијама не треба приступити, а да су касније, у периоду након ступања на снагу, оне престале да буду предмет интересовања наших надлежних органа. Међутим, чини се да је на тај начин пропуштена прилика да се у наш правни систем угради конвенцијски, поједностављени механизам достављања судских и вансудских аката у иностранство у грађанској и трговачкој материји, односно да се нашим судовима олакша прибављање доказа у иностранству.

---

¹⁹ За превод конвенције на српски језик и њен коментар Види И. Китановић, Хашка конвенција о заштити деце и сарадњи у стварима међудржавног усвојења, Ниш, 2004, семинарски рад одбрањен на последипломским студијама Правног факултета у Нишу.

²⁰ Мада оне нису остале непознате нашој научној јавности. Види, на пример, М.Јездиф, Трансмисија судских и вансудских аката у међународном приватноправном саобраћају преко централних органа, Зборник Правног факултета у Загребу, 1972., бр.1-2, стр.163-174.

9. Када је реч о конвенцији о достављању, треба рећи да њене одредбе замењују чланове 1-7 Хашке конвенције о грађанском судском поступку (1954) коју је наша држава прихватила и да уместо конзуларног пута предвиђају флексибилније решење у погледу достављања. Наиме, њоме је предвиђено достављање путем централних органа за пријем и слање писмена које у ту сврху именују државе уговорнице. Замолнице се овим органима упућују на обрасцима који су приложени уз саму конвенцију, што додатно олакшава правни саобраћај између држава уговорница. Централни орган сам врши достављање или предузима мере да достављање буде извршено на начин предвиђен унутрашњим законом замољене државе или на посебан начин који је затражио подносилац захтева, под условом да тај начин није у супротности са законом замољене државе. Уколико прималац прима акте добровољно, достављање може извршити директно централни орган државе молиље. Централни орган може захтевати да акт који се доставља буде састављен на језику замољене државе или преведен на тај језик. Ова Конвенција, (додуше, слично као и она из 1954. године), предвиђа могућност још флексибилнијег достављања, уколико се држава у коју се акти упућују не противи таквом начину достављања (на пример, слање поштом).

10. Конвенцијом о прибављању доказа, с друге стране, измењени су чланови 8-16. Хашке конвенције од 1954. године. Ова Конвенција такође има за циљ да повећа ефикасност узајамне правне помоћи у грађанским и трговачким стварима. Као и Конвенција о достављању, и ова Конвенција предвиђа именовање централних органа у свакој држави уговорници који су задужени за пријем замолница и њихово прослеђивање надлежним судовима. Детаљно је описана садржина замолнице, а процедура око њеног састављања, односно превођења је олакшана. Иако је формално задржано старо правило да се замолница мора саставити на језику замољене државе или снабдети овереним преводом на тај језик, свака држава мора да прихвати замолнице састављене на француском или енглеском језику или пропраћене овереним преводом на један од та два језика. Поред тога, Конвенција предвиђа и следећа побољшања: укида се свака потреба легализације замолнице, уводи се могућност да, поред заинтересоване странке, извршењу замолнице присуствује и судски службеник државе молиље, прецизира се да се извршење замолнице не може одбити због тога што се судови замољене државе сматрају искључиво надлежним за такав поступак или због тога што законодавство замољене државе не познаје правно средство на основу кога је поступак пред државом молиљом у току. Такође, начело бесплатног пружања правне помоћи обухвата шири круг случајева у овој Конвенцији у поређењу

са Хашком конвенцијом од 1954. године. У другој глави Конвенције детаљно се регулише могућност да дипломатски и конзуларни представници или опуномоћеници државе молиље изводе доказе на територији замољене државе, за потребе поступка који се води пред судом државе молиље, без употребе силе. У таквом случају, докази могу да се изводе у форми коју предвиђају прописи државе у којој се поступак води (државе молиље), изузев ако право државе у којој докази треба да буду изведени забрањује ту форму. Исто тако, предвиђена је могућност да се дипломатски и конзуларни представници или опуномоћеници државе молиље обратe надлежном органу замољене државе за помоћ потребну да би се доказ, који није могао да се изведе добровољно, извршио принудним путем. У свим наведеним случајевима, наравно, потребан је пристанак државе у којој радња треба да буде предузета и она приликом давања пристанка може да постави одређене услове под којима ће ова лица вршити процесне радње на њеној територији. Државе уговорнице могу ставити резерву на поменуту другу главу Конвенције.

11. Евентуални приговор да се ради о времешним Хашким конвенцијама (будући донетим 1965, односно 1970. године) и да због тога не треба размишљати о њиховом прихватању, у овом случају је без стварног значаја. Наиме, могло би се рећи да обе ове конвенције данас доживљавају своју другу младост о чему речито говори податак да је само у периоду од 2000-2004. године Конвенцији о достављању судских и вансудских аката у грађанској и трговачкој материји (1965) приступило 14 нових држава, а Конвенцији о прибављању доказа у иностранству у грађанској и трговачкој материји (1970) 11 нових држава. Интерес за њих поново расте и државе се све радије одлучују да у свој правни систем унесу конвенцијска решења. Вероватно, један од разлога за то је и околност да су ове конвенције прихватиле и највеће државе света.²¹ Осим тога, значајно је такође да су ове конвенције послужиле су као основа и модел за доношење двеју тематски истоветних регулатива у оквиру Европске Уније: Регулative бр.1348/2000 о достављању у државама чланицама судских и вансудских аката у грађанској и трговачкој материји²² и Регулative бр.1206/2001 о сарадњи судова држава чланица приликом прибављања доказа у грађанској и трговачкој материји.²³

---

²¹ На пример, САД, Русија, НР Кина, Велика Британија, Канада, Француска, Немачка и др. За комплетан преглед држава чланица ових конвенција Види сајт www.hcch.net

²² JO L 160 од 30.6. 2000, стр.37

²³ JO L 174 од 27.06. 2001.

12. Најзад, и Конвенција о заштити деце и сарадњи у области међународног усвојења од 1993. године заслужује да буде посебно размотрена. У њој је такође предвиђен механизам сарадње између држава чланица посредством централних органа, по моделу конвенције о достављању од 1965. године. Централни органи државе порекла и пријема детета међусобно веома тесно сарађују у реализацији међународног усвојења, у чему им могу помагати и тзв. акредитована тела (органи који су демонстрирали своју компетентност у тој области). Конвенцијом су детаљно уређени услови за међународно усвојење, рад централних органа и акредитованих тела, начин испуњења процедуралних захтева, као и питање признања и дејстава усвојења. Слично двема споменутим конвенцијама и Конвенција о међународном усвојењу садржи обрасце који олакшавају практичну примену Конвенције, на пример, „препоручени модел форме“ сертификата о погодности међународног усвојења или сертификата о изјави о пристанку на усвајање.

13. На крају, уместо закључка који је очигледан – да што хитније треба размотрити могућности да наша земља приступи појединим Хашким конвенцијама - указали бисмо на једну околност техничке природе која утиче на практичну примену међународних конвенција и вишестраних уговора уопште. Реч је о следећем: у нашем међународном приватном праву уврежено је правило да је за примену међународних конвенција довољно у законском тексту предвидети одредбу о примату међународних извора у односу на унутрашње. На пример, у члану 3. Закона о решавању сукобу закона са прописима других земаља (1982) предвиђено је да се одредбе тог закона неће примењивати уколико је исто питање регулисано међународним уговором. Након доношења Уставне повеље 2003. године, то правило је генерализовано јер на општем нивоу даје предност у примени међународним изворима у односу на унутрашње. Међутим, и то је оно на шта желимо указати, ово правило није довољно да би судије у пракси заиста примењивали међународне изворе пре унутрашњих. Судије и други органи примене права често не знају ни за постојање самог међународног уговора у одређеној области, нити за начин његовог проналажења, упркос дужности њиховог познавања и примене.²⁴ Зато сматрамо да треба размислити о потреби да законодавац у тексту самог закона који доноси изричито укаже на конкретну међународну конвенцију чије одредбе треба применити - у односу на све државе, уколико се ради о конвенцији која се примењује без услова реципроцитета или само у односу на државе уговорнице, ако то није случај. То

²⁴ М.Станивуковић, М.Живковић, стр. 58 и след.

решење, коме прибегавају и државе са репрезентативним системима међународног приватног права (нпр. Швајцарска или Италија) било би у нашем праву од велике користи судијама које иначе у пракси прилично ретко примењују одредбе међународних уговора из ове области. Осим тога, тај метод се може комбиновати и са непосредним уношењем решења појединих конвенција у законски текст, при чему међународно порекло одредаба остаје, по правилу, непознато. У оба случаја, оно што је важно јесте да судија примењује одредбе међународног уговора који је снази у нашој земљи. Ослањање на правило о примату међународних извора очигледно не може обезбедити тај резултат.

Mirko Živković, LL.D

Associate Professor

**ON THE NEED FOR SERBIA AND MONTENEGRO TO ACCEDE
TO SOME HAGUE CONVENTIONS IN THE FIELDS OF PRIVATE
INTERNATIONAL LAW**

Summary

The State Union of Serbia and Montenegro is currently a member state to seven Hague Conventions in the field of Private International law, from among the 35 so-called new conventions adopted after 1951. The last convention S&M acceded to in 1991 was the Convention on Civil Aspects of International Child Abduction (1980). The author thinks it is necessary to organize a professional debate aimed at discussing the need for our country to accede to some other Hague Conventions. To that end, the author suggests that the accession be considered in view of these three conventions: The Convention on the Service Abroad of Judicial and Extrajudicial Documents in Civil and Commercial Matters (1965), the Convention on Taking Evidence Abroad in Civil and Commercial Matters (1970), and the Convention on the Protection of Children and Co-operation in respect of Intercountry Adoption (1993).

Key words: The Hague Convention for Private International Law, Hague Conventions, Private International Law, accession, Serbia and Montenegro.

